

Aleg. 181.

Sprawozdanie

Komisji szkolnej o wniosku posła Stanisława Badeniego, zmiany ustawy o kosztach zakładania i utrzymywania szkół ludowych i o funduszach szkolnych.

Poseł Stanisław Badeni postawił na posiedzeniu sejmowem dnia 15. stycznia 1894 wniosek zmierzający do zmiany niektórych artykułów tytułu II. obecnie obowiązującej w kraju naszym ustawy o kosztach zakładania i utrzymywania szkół ludowych i o funduszach szkolnych. (Patrz alegat D.)

Wniosek ten został przekazany Komisji szkolnej, a że zmieniał zasadnicze podstawy tytułu drugiego wywymienionej ustawy, w którym mowa o kosztach zakładania i utrzymywania szkół, przeto komisya szkolna uważała za swój obowiązek rozważyć, o ile zasady, wedle których uchwalono przed 21 laty ten tytuł, powinny w całości lub części pozostać w mocy obowiązującej.

W myśl ówczesnego sejmu była najpilniejszą sprawą zapewnić nauczycielom ludowym takie warunki bytu, któreby mogły ludzi porządnych i posiadających pewne wykształcenie nakłonić do obrania zawodu nauczycielskiego. W tym celu odwoływano się do ofiarności społeczeństwa, a uznając potrzebę tego, aby się kraj jako całość przyczynił do kosztów utrzymania szkół ludowych, mniemano że pomoc ogółu powinna się ograniczyć do zasiłku na utrzymanie nauczycieli. Już i wtedy odzywały się w Sejmie bardzo poważne głosy z przestroga, że sam koszt na utrzymanie nauczycieli będzie tylko częścią kosztu utrzymania szkół, i że budowanie budynków szkolnych, ich naprawa, utrzymanie i opał sal szkolnych i tym podobne wydatki, mogą i muszą doprowadzić do kosztów bardzo znacznych i ciężkich, którym fundusze szkolne miejscowe z wielką tylko trudnością podoleją. Przeważało jednak zdanie, że pomoc ze strony kraju i społeczeństwa dawana mocą ustawy, powinna się ograniczyć do zasiłku na utrzymanie nauczycieli, a składano koszta inne szkolne na barki ludności miejscowej, odwołując się do tradycyjnego w tej mierze obyczaju a pocieszając się myślą, że ani budowy szkolne, ani utrzymanie szkoły nie powinny być rzeczą zbyt kosztowną.

Zdaniem ówczesnego Sejmu powinni przedewszystkiem ci ponosić koszta szkolne, którzy ze szkoły korzystają. Myśl nałożenia opłaty szkolnej, choćby tylko w poszczególnych wypadkach nie znalazła poparcia w Izbie i postanowiono ją zastąpić dodatkami opłacanymi przez gminę i obszar dworski, przedewszystkiem na owe utrzymanie nauczycieli, o którym mniemano że spowoduje o wiele znacznieszą część kosztów szkolnych i które obliczano wówczas na 1.400.000 reńskich. W tym celu miały gminy opłacać dodatek 12% od podatków bezpośrednich, a obszary

dworskie podobny dodatek 4%. Nierówność tych prestacyj usprawiedliwiona tem, że nierównie mniej dzieci, osiadłych na obszarach dworskich, uczęszcza do szkoły. Na podstawie przyjętej zasady wydawała się prestacya obszarów dworskich wygórowaną a wysokość jej usprawiedliwiano chęcią zespolenia dworu z gminą w jeden duchowy organizm ponoszący wspólne ofiary na tak wzniosły cel jakim jest oświata ludowa. Kwoty te miały płynąć do funduszu szkolnego miejscowego i miały być pobierane w ten sam sposób jak inne opłaty gminne, a do tego funduszu należą także dochody miejscowego majątku szkolnego, ofiary wynikłe z dobrowolnych zobowiązań, datki i kary pieniężne ściągane od rodziców za opieszałość w posyłaniu dzieci do szkoły. Fundusz szkolny miejscowy może jedynie wyjątkowo i za zezwoleniem Rady szkolnej okręgowej być użytym na inne cele, jak na utrzymanie nauczyciela, o ile się temu nie sprzeciwiała wola zapisodawców; tylko dochód z kar pieniężnych może być użyty na zaopatrywanie ubogich dzieci w odzież i przybory szkolne już na mocy uchwały rady szkolnej miejscowej.

Dopiero o ile dochody funduszu szkolnego miejscowego nie wystarczają na utrzymanie nauczycieli, mają gminy prawo żądać zasiłku z funduszu szkolnego okręgowego, do którego wszyscy już mieszkańcy (a względnie właściciele) okręgu szkolnego opłacają roczną prestacyę do wysokości 4% od podatków bezpośrednich w miarę rzeczywiście zachodzącej potrzeby. Gminy jednak posiadające własny majątek zakładowy nie otrzymały prawa do zasiłku od rady okręgowej; owszem ustanowiono, że miały łożyć także powyżej 12% podatków bezpośrednich na utrzymanie nauczycieli, a Rada szkolna okręgowa względnie krajowa mogą wprawdzie tym gminom udzielić zasiłku, ale nie są do tego obowiązane.

Owe na mieszkańców okręgu szkolnego nakładane dodatki do podatków, aż do wysokości 4% podatków bezpośrednich, zapisy, darowizny i dochody miejscowych funduszy szkolnych przeznaczone na utrzymanie nauczycieli miały wpływać do funduszu szkolnego okręgowego. Z tego funduszu miano opłacać nauczycieli, a kraj miał się przyczynić dopiero wtedy, jeśli by inne dochody funduszu okręgowego nie wystarczyły. Sejm mniemał bowiem, że po tych którzy bezpośrednio ze szkół korzystają, odnoszą z nich największą korzyść okoliczni mieszkańcy i że oni powinni w pierwszej linii udzielać pomocy gminom, którym fundusze miejscowe nie wystarczają. Podobnie z funduszy okręgowych miano opędzać wydatki na biblioteki i przybory szkolne i na konferencye nauczycielskie okręgowe. W gminach tworzących dla siebie osobny okręg szkolny, jest mocą ustawy fundusz szkolny miejscowy oraz funduszem okręgowym.

Utworzono fundusz szkolny krajowy z dawnego funduszu szkół normalnych; oprócz dochodów z tego funduszu i dodatku przez skarb państwa corocznie do tego funduszu wypłacanego miały płynąć do funduszu szkolnego krajowego kwoty, corocznie na ten cel przez Sejm uchwalane. Z funduszu szkolnego krajowego miano opłacać dodatki do płacy nauczycieli przyznawane co lat pięć i zasiłki do funduszu emerytalnego. Oprócz tego miał się fundusz krajowy przyczynić do kosztów utrzymania nauczycieli o tyle, o ile nie wystarczą na ten cel dochody funduszy miejscowych i okręgowych.

Wydatki na budowę i utrzymanie szkół miały być opędzane środkami gminy z pomocą obszarów dworskich, opłacających na te cele trzecią część tego, coby opłacały, gdyby do związku gminnego należały. Gminy nie mają prawa do żadnych zasiłków na te cele, ani z okręgowych ani z krajowych funduszy; co najwięcej mogą otrzymać z łaski pożyczki bezprocentowe, spłacane ratami na koszt zakładania albo powiększania szkół.

Na takiej to podstawie uorganizował Sejm z roku 1872/3 nasze szkolnictwo ludowe i podstawy te pozostały dotąd nie wzruszonymi. Ustawa z dnia 2. lutego 1885 zmieniła wprawdzie nominalną wysokość prestacyi na fundusze miejscowe i powiatowe stanowiąc, że gminy będą opłacać 9% a obszary dworskie 3% dodatku do podatków bezpośrednich na utrzymanie nauczycieli i że mieszkańcy okręgu szkolnego będą składać najwyżej 3% dodatki do podatków do funduszy okręgowych. Ale ta nominalna zmiana została uchwaloną z tego jedynie powodu, że pod-

stawa obliczania dodatków zmieniała się była tymczasem, a wysokość rzeczywista prestacyi i wzajemny ich stosunek, żadnej nie uległy zmianie.

Tymczasem, naturalnym skutkiem uchwalenia ustaw szkolnych z r. 1873 był i jest pomyslny rozwój naszego szkolnictwa ludowego i połączony z nim wzrost kosztów na szkoły ludowe łożonych. Kiedy obliczano przed 21 laty koszt utrzymania nauczycieli na 1.400.000 zł. a. w. wynosiły one w r. 1893 już 2,920.000 zł. a koszta zakładania i utrzymywania szkół ludowych okazały się nierównie znaczniejszemi od tych których się niegdyś spodziewano, tak, że niema już mowy o tem, aby można te potrzeby opędzać zapomocą tradycyjnej gospodarki gminnej. Ciężar szkolnictwa bywa istotnie bardzo wielkim w gminach wiejskich i niepodobna stać dalej na tem stanowisku, na którym stali niegdyś twórcy dziśobowiązującej ustawy i żądać, aby uboga ludność naszych wsi i miasteczek ponosiła ciężary szkolne bez znaczniejszej jak dotąd pomocy od całego społeczeństwa.

Komisya szkolna mniema, że chcąc ulżyć gminom ubogim pod względem prestacyi szkolnych należy się w pierwszym rzędzie powołać do pomocy obszary dworskie, które należąc do jednego związku szkolnego z gminą, zwykły tradycyjnie udzielać swoim uboższym sąsiadom pomocy we wszystkich sprawach, a mianowicie tam, gdzie sprawa lokalna jest zarazem sprawą całego społeczeństwa. Dlatego komisya szkolna przychyliła się do wniosku posła Stanisława Badeniego i wnosi aby wszystkie obszary dworskie i gminy ponosiły odtąd równe ciężary na cele szkolne. Sądzi jednak że na tem poprzestać nie należy i że trzeba aby cały kraj przyczyniał się odtąd w znaczniejszej mierze do kosztów utrzymania szkół ludowych.

Komisya szkolna wnosi zgodnie z posłem Stanisławem, Badenim, aby prestacye gminy i obszaru dworskiego na utrzymanie nauczycieli miejscowych szkół ludowych ustanowiono na 6% Od tej prestacyi będą jedynie tam wolne gminy i obszary dworskie, gdzie szkoły nie zostały dotąd zorganizowane i gdzie ludność nie korzysta ze szkolnictwa ludowego. W miastach jednak, w których nauczyciele pobierają znacznie wyższe płace i w których szkoły ludowe odpowiadają potrzebom o wiele zamożniejszej ludności, będzie nadal obowiązywać dotychczasowa wysokość prestacyi, której obniżenia komisya szkolna domaga się jedynie w chęci przyniesienia ulgi tym gminom które z trudnością sprostać mogą nałożonym na nie ciężarom. Naturalnie obniżona 6% stopa dodatków do podatków na utrzymanie nauczycieli nie będzie także obowiązywała w miastach i miasteczkach posiadających własny majątek zakładowy przeznaczony na cele publiczne. Komisya szkolna wnosi jednak, aby te gminy w których dochód z majątku zakładowego nie przenosi procentu zaciągniętych długów, były traktowane na równi z gminami nie posiadającym majątku zakładowego.

Chcąc aby wszystkie uboższe gminy uczuły ulgę wynikającą z 3% obniżenia dodatków do podatków bezpośrednich na utrzymanie nauczycieli, wnosi dalej komisya szkolna, aby zobowiązania dobrowolne stron konkurencyjnych, o ile utrzymanie nauczycieli miały na celu, zostały o 3% dodatków do podatków bezpośrednich obniżone, tam gdzie wogóle nastąpi dla gminy obniżenie prestacyi ustawą określonej.

Oprócz tych prestacyi na utrzymanie nauczycieli, pragnie komisya szkolna utrzymać i nadal prestacyę 3% okręgową.

Dla uproszczenia rachunkowości wnosi komisya szkolna aby wszystkie dotąd wspomniane pobory, z wyjątkiem prestacyi w naturze, do których się strony konkurencyjne niegdyś zobowiązały, które podobnie jak inne dobrowolne zobowiązania zostaną wliczone do uiszczonej prestacyi, a które mogą być za zgodą stron zamienione w prestacyę pieniężną, wpływały wprost do funduszu krajowego, i były pobierane przez urzęda podatkowe, w taki sam sposób jak inne dodatki krajowe. Strony konkurencyjne odniosą przytem tę korzyść, że dodatki do podatków na utrzymanie nauczycieli zostaną im odliczone w latach klęski, w których odpust podatkowy im będzie udzielonym. Aby wszyscy mogli z tej także ulgi korzystać, wnosi dalej komisya szkolna

aby dozwolono stronom konkurencyjnym zamienić swoje zobowiązania dobrowolnie na składania corocznej kwoty pieniężnej na utrzymanie nauczycieli, na obowiązek uiszczenia, odpowiadającego tejże kwocie procentu dodatków do podatków bezpośrednich.

Komisya szkolna wnosi przeto aby fundusze szkolne okręgowe, i dotychczasowe fundusze szkolne miejscowe, przeznaczone na utrzymanie nauczycieli zostały zwinięte i wcielone do funduszu szkolnego krajowego, który będzie odtąd bezpośrednio opłacał nauczycieli. W myśl komisji szkolnej, będzie jednak Rada szkolna krajowa mogła w porozumieniu z Wydziałem krajowym pozostawić fundusz okręgowy w miastach tworzących osobny okręg szkolny. Fundusz okręgowy będzie w tych miastach opłacał nauczycieli. Funduszem krajowym będzie i nadal zarządzać Wydział krajowy, a dochodami jego będzie rozporządzać Rada szkolna krajowa; funduszem okręgowym w tych miastach w których istnieć będzie, będzie zarządzać gmina, a dochodami jego będzie rozporządzać Rada szkolna okręgowa.

Jakkolwiek podniesienie prestacyi obszarów dworskich na nauczycieli zastąpi w znacznej części ubytek dochodów spowodowany przez obniżenie prestacyi gmin, to jednak nie pokryje nawet połowy różnicy, dlatego że siła podatkowa obszarów dworskich wynosi tylko trzecią mniej więcej część siły podatkowej gmin. Komisya szkolna nie tał przeto tego przed sejmem, że w razie przyjęcia jej wniosków spadnie na fundusz szkolny krajowy znacznie większy ciężar, i że kraj będzie odtąd znacznie większą sumę dopłacał na utrzymanie nauczycieli. Komisya szkolna sądzi jeduak że tak być powinno, i że kraj cały powinien się przyczynić do ulgi zamierzonej dla gmin uboższych. Gdyby obszary dworskie miały same jedne przejąć na siebie ciężar zdjęty z owych gmin, stałaby się pewna niesprawiedliwość nie dająca się niczem wytłómaczyć, a Sejm musi cały kraj powołać do wspólnych ofiar. W tej też myśli stawia komisya szkolna dalsze swoje wnioski.

Doświadczenie wieloletnie dowiodło że wydatki na budowę i utrzymanie szkół, wbrew oczekiwaniom twórców obecnie obowiązującej ustawy, znacznie więcej od wydatków na utrzymanie nauczycieli na gminach zaciężyły. Dla ich pokrycia powstały wszędzie osobne fundusze szkolne miejscowe, a komisya szkolna wnosi aby te fundusze i nadal istniały. Do tych funduszków powinny odtąd należeć grunta nadane szkołom, zabudowania szkolne, kapitały, zapisy i darowizny prywatne o ile nie są przeznaczone na utrzymanie nauczycieli, przyczem wola zapisodawcy powinna być ścisłe i we wszystkich szczegółach przestrzegana; dalej różne prestacye gmin i obszarów dworskich, zasiłki dawane z funduszu krajowego i kary pieniężne ściągane za opieszałość w posyłaniu dzieci do szkoły, z których to kar będzie Rada szkolna miejscowa zaopatrywać najuboższe dzieci w odzież i przybory szkolne. Gminy i obszary dworskie, które się dawniej zobowiązały dobrowolnie do pewnych ofiar na pokrywanie kosztów budowy i utrzymanie szkół, będą miały prawo żądać, aby im te zobowiązania wliczono w obowiązkowe prestacye Rada szkolna miejscowa będzie zarządzać funduszem szkolnym miejscowym, o ile będzie do tego upoważniona, wedle instrukcyi ułożonych przez Radę szkolną krajową. Dodatki pieniężne nakładane na gminy na rzecz miejscowego funduszu szkolnego będą pobierane w taki sam sposób jak inne pobory na potrzeby gminne. Kasowość i rachunki załatwi kasa gminna, o ile Rada szkolna okręgowa i wszystkie strony konkurencyjne to się zgodzą. Kontrolę wykonywać będą Rada szkolna okręgowa i krajowa, a Rada szkolna okręgowa będzie miała prawo odebrać Radzie szkolnej miejscowej na jakiś czas czynności, którym by sprostać nie umiała i powierzyć je innej Radzie szkolnej miejscowej, albo załatwiać je z własnego ramienia.

Przy układaniu tak zwanego budżetu szkolnego miejscowego na opędzenie wydatków na utrzymanie szkoły, powstała ogromna nierównomierność w obciążeniu stron konkurencyjnych, a potrzeba w wielu miejscach nakładać dodatki w wysokości kilkudziesięciu centów na opędzenie corocznych potrzeb szkolnych, co przypisać należy temu że Rady szkolne miejscowe nie umiały sobie zdać jasno sprawy z istotnej w tej mierze potrzeby. Na to aby tę sprawę w należyte ująć karby proponuje komisya szkolna, aby Rady szkolne okręgowe ustanawiały dla każdej szkoły ry-

czałt na utrzymanie budynków szkolnych i wewnętrznego ich urządzenia, na opał, oświetlenie i obsługę sal szkolnych. Ryczałt ten będzie układany na wniosek Rad szkolnych miejscowych i po protokolarnem przesłuchaniu stron konkurencyjnych, którym prawo rekursu do Rady szkolnej krajowej będzie naturalnie przysługiwać. Ryczałt ten obowiązujący tak długo jak długo zmienione stosunki, albo kilkakrotne doświadczenie nie będą się domagać jego zmiany, nie powinien w regule dochodzić do takiej wysokości, aby potrzeba było nakładać na jego opędzenie dodatki 10% do podatków bezpośrednich. Gdyby jednak ten ryczałt wyjątkowo tę miarę przekroczył, przyjdzie fundusz szkolny krajowy z pomocą funduszowi szkolnemu miejscowemu, tak aby konkurencya miejscowa nigdy z tego powodu nie opłacała prestacyi wyższej nad 10% dodatku do podatków bezpośrednich. W granicach tego ryczałtu będą Rady gminne miejscowe układać co roku preliminarz na utrzymanie szkoły, a o ileby dochody na ryczałt przeznaczone nie zostały jednego roku wyczerpane, powstanie z pozostałej nadwyżki fundusz, którego się użyje na te same cele, w chwili, w której by preliminarz na utrzymanie szkoły przewyższał roczny dochód przewidziany ustanowionym ryczałtem.

Wydatki na założenie, rozszerzenie, albo znacznieszą przebudowę szkoły nie będą objęte ryczałtem. Z powodu tych wydatków spadają na uboższe gminy znaczne a najdotkliwsze ciężary, i komisya szkolna wnosi aby gminom ulżono w tej mierze nie tylko przez powołanie obszarów dworskich do równej z gminami prestacyi, ale także przez pomoc kraju ustawami nakazaną. Można zapobiedz najdotkliwшему obciążeniu stron konkurencyjnych przechodzącemu ich siły, jeżeli się postanowi że jednego roku nie mogą być pociągane na opłacanie wyższych jak 40% dodatków do podatków bezpośrednich na zakładanie, rozszerzanie i przebudowę szkół, i że fundusz szkolny krajowy opędzi koszta, któreby się przy takim nadzwyczajnym wydatku nie dały opędzić, gdyby 40% dodatek do dodatków przez trzy lata na strony konkurencyjne nakładano.

Wydatki na najem lokali albo gruntów szkolnych, winny być jednak, zdaniem komisji szkolnej opędzane wyłącznie kosztem konkurencyi, i nie mogą być objęte ryczałtem na opędzenie zwyczajnych kosztów szkolnych. Należy się bowiem aby strony konkurencyjne miały wszelki powód do tego, aby się starały jak najspieszniej o stałe urządzenie szkoły, w obec którego tego rodzaju prowizoryczne wydatki okażą się zbytecznymi.

Zmiany tu proponowane są tak doniosłej natury, że zmiana całego drugiego tytułu ustawy o zakładaniu i utrzymaniu szkół ludowych wydała się komisji szkolnej wskazaną. Komisya szkolna wnosi tedy nową ustawę zastępującą ten tytuł, przyczem kładzie na czele zasadę bezpłatności nauki, nie uwalniającą zresztą w regule rodziców od obowiązku dostarczania dzieciom książek i przyborów szkolnych. Komisya szkolna zachowuje z dawniejszej ustawy postanowienia dotyczące się szkół utrzymywanych kosztem prywatnym, funduszu emerytalnego i dawnego funduszu normalnego, a wyraża życzenie aby na przyszłość pożyczki udzielane na budowę szkół, były udzielane już nie gminom, ale funduszom szkolnym miejscowym, tak aby gminy i obszary dworskie te pożyczki pro rata parte w oznaczonych terminach zwracały. Zachowując podobnie postanowienie obowiązującej obecnie ustawy, wedle której Rada szkolna krajowa ma opędzać z dochodów funduszu szkolnego krajowego potrzeby szkół ludowych ogólnej natury, pragnęłaby komisya szkolna, aby Sejm zaliczył do nich także wydawanie tak niezbędnego czasopisma dla nauczycieli.

We wniosku do ustawy, który Komisya szkolna przekłada Sejmowi, opuszczone z umysłu wszystkie ustępy dotyczące się szkół wydziałowych. Czas jest bowiem, aby Sejm uchwalił ustawę o zorganizowaniu tak potrzebnych szkół wydziałowych, a zasady postawione w Art. 5. Tytułu I. ustawy o zakładaniu i utrzymaniu szkół ludowych, są tak ogólnikowe że wymagają koniecznie zmiany. Komisya szkolna byłaby przeto proprio motu przystąpiła do przerobienia całej tej ustawy i byłaby w tej mierze zażądała upoważnienia od Sejmu, gdyby nie ta okoliczność, że

zbyt krótki czas przeznaczony na obrady sejmowe uniemożliwia podjęcia tak wielkiej ustawodawczej pracy.

Komisya szkolna widzi jednak że Tytuł I. i Tytuł III. ustawy o zakładaniu i utrzymaniu szkół ludowych potrzebują przerobienia, nie tylko z powyżej przytoczonego względu, ale także dla tego, aby mogły tworzyć całość harmonijną z ustawą którą komisya Sejmowi przedkłada. Komisya wnosi przeto rezolucyą wzywającą Radę szkolną krajową, aby projekt do zmiany tych tytułów wypracowała i na najbliższej sesji sejmowi przedłożyła.

Jeżeli Sejm się przychyli do wniosków Komisji szkolnej, okaże się jednak natychmiast niezbędną zmianą niektórych postanowień ustawy o wynagrodzeniu za udzielanie religii w szkołach ludowych, tudzież ustawy o nadzorach szkolnych. To też Komisya szkolna przedkłada Sejmowi dotyczące wnioski u końca niniejszego już sprawozdania.

Ustawa obowiązująca o wynagrodzeniu za naukę religii, mówiąc o kosztach podróży katechetów orzeka, że będą opędzone wedle postanowień dziś obowiązującej ustawy tyczących się kosztów zakładania i utrzymywania szkoły. Komisya szkolna wnosi, aby te koszta zostały w przyszłości objęte ryczałtem na utrzymanie budynków i sal szkolnych.

Według dziś obowiązującej ustawy o nadzorach szkolnych składa się Rada szkolna miejscowa z reprezentantów gminy, szkoły, kościoła, osoby mającej prawo prezentowania nauczyciela jeżeli taka osoba istnieje i obszaru dworskiego, jeżeli obszar dworski opędza dziesiątą przynajmniej część wydatków na utrzymanie szkoły i nauczyciela. W obec zrównania prestacyi obszarów dworskich z prestacyą gmin sądzi Komisya szkolna, że się słuszność domaga tego, aby prawa gmin i obszarów dworskich do wpływu na szkołę o tyle zrównano, aby reprezentant obszaru dworskiego mógł w każdym razie zasiadać w Radzie szkolnej miejscowej bez względu na to, jakie podatki obszar dworski opłaca.

Kraj będzie się znacznie większą jak dotąd kwotą przyczyniał do utrzymania szkół ludowych, jeżeli wnioski Komisji szkolnej zamienią się na ustawę. Komisya mniema przeto, iżby się należało powiększyć wpływ społeczeństwa, jako całości na szkolnictwo, wnosi przeto, aby także delegat wydziału powiatowego był członkiem Rady szkolnej miejscowej i aby ten delegat zarówno z reprezentantem obszaru dworskiego posiadał takie same prawo zawieszania uchwał jak przewodniczący Rady szkolnej miejscowej. To samo prawo przysługiwałoby naturalnie także większości reprezentantów gminy w Radzie szkolnej miejscowej, przezeo równorzędność reprezentantów gminy i obszaru dworskiego zostałaby zachowana.

Ze względów przytoczonych w mniejszem sprawozdaniu przedkłada Komisya szkolna swoje wnioski.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Ustawę I. Alegat A, Ustawę II. Alegat B. i Rezolucyę I. i II. Alegat C.

Przewodniczący:
Czartoryski.

Sprawozdawca:
Wojciech Dzeduszycki.

U s t a w a

z dnia o kosztach zakładania i utrzymywania szkół ludowych i o funduszach szkolnych.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam co następuje:

Art. 1.

Nauka w szkołach ludowych publicznych, udziela się bezpłatnie.

Art. 2.

Obowiązek zakładania i utrzymywania publicznych szkół ludowych, ciąży w pierwszym rzędzie na miejscowych gminach i obszarach dworskich do zakresu szkoły wieionych, w drugim rzędzie na okręgu szkolnym i na kraju, a to w stosunku w następnych artykułach określonym.

Art. 3.

Obszar dworski, który w swoim obrębie własnym nakładem utrzymuje szkołę ludową publiczną, uwalnia się tem samem od obowiązku przyczyniania się do zakładania i utrzymywania szkoły w obrębie gminy.

Gminy i obszary dworskie mogą być uwolnione od obowiązku zakładania i utrzymywania szkoły ludowej publicznej, jeżeli w ich obrębie istnieje szkoła ludowa prywatna, która ma prawo publiczności i potrzebie miejscowej czynić zadość.

Utrzymanie konfesyjnych albo innych szkół prywatnych nie uwalnia zresztą pojedynczych mieszkańców w obrębie związku szkolnego od obowiązków, które niniejsza ustawa nakłada na wszystkich mieszkańców kraju bez różnicy wyznania i obrządku.

Art. 4.

Zobowiązania gmin, korporacyi, instytucyi lub osób prywatnych do ofiar na rzecz szkoły miejscowej pozostają nadal w swej mocy.

Zobowiązania gmin o obszarów dworskich do składania pewnej kwoty na utrzymanie nauczyciela, niższe będą jednak o kwotę odpowiadającą 3% całej należności podatków bezpośrednich razem z dotychczasowymi dodatkami rządowymi opłacanych w gminie a względnie na obszarze dworskim, jednakże nie poniżej 6% i z wyjątkiem w drugim i trzecim ustępie art. 16. postanowionym.

Ofiary w naturze, wyznaczone na utrzymanie nauczyciela zamienione być mogą na ofiary pieniężne, a to na zasadzie dobrowolnego układu pomiędzy stronami obowiązanymi a Radą szkolną okręgową, zatwierdzonego przez Radę szkolną krajową.

Art. 5.

Darowizn, zapisów, fundacyi i zobowiązań prywatnych na pewne tylko szkoły i uczynionych pod wyraźnie zastrzeżeniem warunkami nie wolno używać w inny sposób lub na inne cele. Jeżeli cel nie jest wyraźnie określony przez zapisodawcę, określi go Rada szkolna krajowa, uwzględniając potrzeby danej szkoły, po wysłuchaniu stron konkurujących do utrzymania szkoły.

Art. 6.

Wszystkie wydatki na wystawienie lub najem, na utrzymanie, wewnętrzne urządzenie, opał, oświetlenie i obsługę budynków szkolnych, jakoteż na wystawienie i utrzymanie albo najem pomieszczeń dla nauczycieli, o ile nauczycielom służy do tego prawo, na koszt podróży nauczycieli religii określone art. 8. ustawy krajowej z dnia 1. grudnia 1889 (Dz. u. kr. Nr. 71.), wreszcie na zakupno lub dostarczenie gruntu pod budynki, boisko gimnastyczne, ogród szkolny i pole, ponoszą fundusz szkolne miejscowe. Potrzebne na ten cel kwoty uiszczają będą do funduszu szkolnego miejscowego gminy i obszary dworskie do związku szkoły należące w miarę całej należności swych bezpośrednich podatków razem z dotychczasowymi dodatkami rządowymi, o ile te wydatki nie są pokryte na podstawie dobrowolnych zobowiązań trzecich osób, korporacyi lub funduszy, albo na podstawie zapisów.

Gminy i obszary dworskie, które się dawniej dobrowolnie zobowiązały do pewnych ofiar na pokrywanie tych wydatków, mają prawo żądać, aby to ich zobowiązanie wliczone im zostało w wymiar obowiązku wynikającego z niniejszego artykułu ustawy. W tym celu będzie oszacowaną wartość pieniężną tych zobowiązań w naturze.

Art. 7.

Kwotę potrzebną corocznie na utrzymanie budynków szkolnych i wewnętrznego urządzenia szkoły, na opał, obsługę, oświetlenie sal szkolnych i na koszt podróży nauczycieli religii określone art. 8. ustawy krajowej z d. 1. grudnia 1889 (Dz. u. kr. Nr. 71.) określi Rada szkolna okręgową dla każdej szkoły ryczałtowo, na wniosek Rady szkolnej miejscowej, po proto-

kolarnem przesłuchaniu stron konkurencyjnych, a to na tak długo, póki się zmiana nie okaże niezbędną.

Gdyby wyjątkowo kwota ryczałtowa miała przenosić kwotę odpowiadającą 10% podatków bezpośrednich, wraz z dotychczasowymi dodatkami rządowymi opłacanych w gminie i na obszarze dworskim, pokryje nadwyżkę fundusz szkolny krajowy, wydanie zaś orzeczenia należy w tym przypadku do Rady szkolnej krajowej.

Tę kwotę, określoną prawomocnem orzeczeniem, wpłacać będą strony obowiązane w kwartalnych ratach do funduszu szkolnego miejscowego.

Nadwyżka dochodów, któraby się w tym funduszu okazała, ma w nim pozostać, bądź jako dotacja kasowa, bądź celem uskutecznienia większych wydatków w latach następnych.

Art. 8.

Wydatki na najem sal szkolnych i mieszkania dla nauczycieli, ogrodu i pola, pokrywać będą strony konkurencyjne, w granicach określonych corocznym preliminarzem Rady szkolnej miejscowej, poza obrębem ryczałtu w artykule poprzednim wymienionego.

Art. 9.

Wydatki nadzwyczajne a mianowicie na budowę, rozszerzenie i przebudowę budynków szkolnych i pomieszczeń dla nauczycieli, na znaczniejsze tychże naprawy o ile się nie dadzą opędzić ryczałtem określonym w artykule 7., oraz na dostarczenie gruntu pod budynki, ogród, pole i boisko, wreszcie na dostarczenie wewnętrznego urządzenia szkoły określa w każdym danym przypadku Rada szkolna okręgowa, po przeprowadzeniu potrzebnych rokowań i rozprawy ze stronami konkurencyjnymi, którym należy przy tej rozprawie plan i kosztorys budowy przedstawić, a grunt wymienić.

Na pokrycie wydatku nadzwyczajnego nie może Rada szkolna okręgowa obciążyć stron w jednym roku kwotą większą jak 40% całej należności ich podatków bezpośrednich, wraz z dotychczasowymi dodatkami rządowymi. Jeżeli wydatek potrzebny większym jest od takiej kwoty, mają strony konkurencyjne prawo żądać, aby im został rozłożony na lat kilka.

Jeżeli wydatek taki nadzwyczajny jest tak wielki, że nie byłby w całości pokrytym, gdyby strony konkurencyjne dodały w wysokości 40% podatków składały przez trzy lata, może Rada szkolna miejscowa żądać, ażeby fundusz szkolny krajowy nadwyżkę wydatku pokrył.

Rada szkolna krajowa udzielać będzie funduszom szkolnym miejscowym zasiłków takich w granicach kwoty corocznie na ten cel w budżet szkolny krajowy wstawionej.

W tym przypadku należec będzie wydanie orzeczenia wspomnianego w pierwszym ustępie artykułu niniejszego do Rady szkolnej krajowej.

Art. 10.

Jak należy stawiać i urządzać i w jakie sprzęty zaopatrywać budynki szkolne, jak należy urządzać ogród i pole szkolne, w jakim wymiarze zabezpieczyć opał, oświetlenie i obsługę budynków szkolnych, przepiszą oso-

ne instrukcje Rady szkolnej krajowej, która ku temu zażądać może w razie potrzeby pomocy technicznych urzędników państwa, kraju i gmin, w których obrębie szkoła się znajduje.

Instrukcje te układane będą z uwzględnieniem miejscowych stosunków, w czym Rada szkolna krajowa żądać będzie opinii wydziałów powiatowych.

Art. 11.

Do miejscowego funduszu szkolnego należą grunta nadane szkole, zabudowania szkolne, kapitały, zapisy i darowizny prywatne, o ile przeznaczone są na cele wskazane w artykule 6.

Oprócz dochodów z tego majątku wpływają do tego funduszu:

- a) kwoty konkurencyjne wymienione w artykule 7. i 9.
- b) zasiłki wymienione w artykule 7. i 9.
- c) kary pieniężne ściągane za opieszałość w posyłaniu dzieci do szkoły.

Art. 12.

Rada szkolna miejscowa zarządza miejscowym funduszem szkolnym, pobiera wszystkie jego dochody, czuwa nad ich regularnem wpływaniem i wypłaca należności, o ile do tego jest upoważniona.

Dodatki pieniężne nakładane na gminy na rzecz funduszu szkolnego miejscowego pokrywane być mają w taki sam sposób, w jaki się pokrywają inne wydatki na gminie ciężące. Kasowość i rachunki załatwia kasa gminna, jeżeli ją do tego Rada szkolna okręgowa wezwie, a wszystkie strony powołane do konkurencji na to się zgodzą.

Nadzór i kontrolę nad miejscowymi funduszami mają Rady szkolne okręgowe i Rada szkolna krajowa, która wyda potrzebne w tej mierze instrukcje i przepisze sposób, w jaki Rady szkolne miejscowe winny funduszami zarządzać.

Art. 13.

Czynności wymienione w artykule poprzednim, ustępie pierwszym, lub niektóre z nich, może Rada szkolna okręgowa na jakiś czas odjąć Radzie szkolnej miejscowej, bądź załatwiać je z własnego ramienia.

Art. 14.

Książek szkolnych i innych przyborów naukowych powinni dzieciom dostarczać rodzice a względnie ich zastępcy.

Ubogich uczniów będzie jednak Rada szkolna miejscowa zaopatrywać w odzież, książki i przybory szkolne w miarę funduszków. Na ten cel obracać będzie dochody funduszu szkolnego miejscowego wymienione w artykule 11. pod lit. e).

Sposób użycia tych dochodów wskaże szczegółowo instrukcja Rady szkolnej krajowej.

Art. 15.

Wszystkie inne wydatki niezbędne na cele szkoły ludowej, oprócz wymienionych w artykule 6, wypłacane będą z funduszu szkolnego krajowego.

Do tego funduszu wpływają :

- a) dochody z majątku zakładowego ogólnego,
- b) dodatek do byłego funduszu szkół normalnych ze skarbu państwa wypłacany,
- c) dochody majątków zakładowych pojedynczych szkół, o ile nie są przeznaczone na cele wymienione w artykule 6.
- d) ofiary, do których się zobowiązały kiedykolwiek na rzecz szkoły miejscowej gminy, korporacje, instytucje lub osoby prywatne, jakoteż datki dobrowolne, z wyjątkiem ofiar i datków przeznaczonych na cele wymienione w artykule 6.
- e) dodatki pieniężne od gmin i obszarów dworskich obowiązanych do konkurencji na utrzymanie nauczycieli w myśl artykułu 16.
- f) dodatki pieniężne okręgowe oznaczone artykułem 17,
- g) subwencje udzielane pewnym szkołom lub kursom przez skarb państwa, powiaty lub gminy,
- h) dochody z innych źródeł na to osobnemi ustawami przeznaczonych,
- ż) zasiłek z funduszu krajowego, jaki na ten cel zamieszczany będzie corocznie w budżecie krajowym.

Art. 16.

Jeżeli dochody wymieniane w artykule 15, lit. c) i lit. d) nie wystarczają na opłacenie nauczycieli stałych i tymczasowych szkół ludowych miejscowych, obowiązane są gminy i obszary dworskie należące do związku szkolnego, do wnoszenia na ten cel dodatków pieniężnych aż do 6% całej należności wszystkich podatków bezpośrednich razem z dotychczasowymi dodatkami rządowymi, w gminie i na obszarze dworskim opłacanych; każde z nich o tyle, o ileby to, co na mocy dawniejszych zobowiązań bądź to w naturze bądź w gotowych pieniądzech na utrzymanie nauczycieli już uiszcza, nie dorównywało oznaczonym powyżej procentom.

Miasta zaliczone do klasy I, II i III w art. 11 ustawy krajowej z dnia 1. stycznia 1889, o stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego, w brzmieniu uchwalonem ustawą krajową z dnia 15. czerwca 1892, Nr. 40 dz. u. kr. obowiązane są jednak do wnoszenia na ten cel dodatków aż do 9% wszystkich podatków bezpośrednich wraz z dotychczasowymi dodatkami rządowymi.

Co się tyczy miast i miasteczek, które posiadają własny majątek zakładowy, przynoszący im dochód po odtrąceniu kwot opłacanych na oprocentowanie zaciągniętych długów, orzeka Rada szkolna krajowa po wysłuchaniu zdania Wydziału krajowego, jaką kwotę z tego dochodu własnego mają uiszczać corocznie na opłacenie nauczycieli miejscowych, oprócz dodatków pieniężnych 6% a względnie 9% powyżej wymienionych.

Art. 17.

O ile dochody wskazane w artykule 15, lit. c) d) i e) nie wystarczają na opędzenie wydatków w tymże artykule wymienionych, obowiązany jest okręg szkolny uiszczać na ten cel aż do 3% całej należności wszyst-

kich podatków bezpośrednich wraz z dotychczasowymi dodatkami rządowymi opłacanych w okręgu.

Art. 18.

O ile dochody wskazane w artykule 15. lit. d) i e) oraz w artykule 16 i 17 ściągane być mają od pojedynczych kontrybuentów sposobem dodatków do podatków, o tyle urzędy podatkowe pobierać je będą wprost do funduszu krajowego szkolnego, w taki sam sposób jak inne dodatki krajowe. O ile zaś pokrywane będą przez gminy z innych źródeł, o tyle wnoszone być powinny do funduszu szkolnego krajowego w ratach kwartalnych w ten sposób, jak się pokrywają inne wydatki pieniężne na gminie ciężące.

Art. 19.

Wydział krajowy zarządza funduszem szkolnym krajowym, a Rada szkolna rozporządza jego dochodami w granicach ustawami i corocznym preliminarzem określonych.

Sposób układania preliminarza określa Rada szkolna krajowa w porozumieniu z Wydziałem krajowym.

Art. 20.

Rada szkolna krajowa użyje corocznie z funduszu szkolnego krajowego w granicach uchwalonego budżetu sumy stosownej na potrzeby szkół ludowych ogólnej natury, jako to: na zakupno książek do bibliotek nauczycielskich, przyborów i okazów szkolnych, na wydawanie czasopisma dla nauczycieli, na koszt podróży dla nauczycieli wysyłanych celem dalszego kształcenia się, na konferencye nauczycielskie itp.

Art. 21.

Fundusz szkół normalnych, rozdzielony dawniej na Galicyjski i Krakowski tworzy wspólny fundusz szkolny krajowy Królestwa Galicyi i Lodomerji łącznie z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

To połączenie nie ma jednak uwłaczać prawom i obowiązkom wypływającym ze specjalnych tytułów tego funduszu.

Art. 22.

Krajowy fundusz szkolny wypłacać będzie szkolnemu funduszowi emerytalnemu coroczny zasiłek równający się przeciętnemu wydatkowi, jaki fundusz szkół normalnych w trzech ostatnich latach swego istnienia poniósł na cele tego rodzaju.

Art. 23.

Fundusze Rad szkolnych okręgowych przestają istnieć, a należności ich czynne i bierne przechodzą na fundusz szkolny krajowy

W gminach które tworzą dla siebie osobny okręg szkolny, może jednak Rada szkolna krajowa w porozumieniu z Wydziałem krajowym pozostawić fundusz szkolny okręgowy, który w obec szkół miejscowych spełniać będzie wszystkie funkcje przekazane artykułem 15 niniejszej ustawy funduszowi szkolnemu krajowemu. Funduszem tym zarządzać będzie gmina, a dochodami jego rozporządzać Rada szkolna okręgowa w granicach ustawami i corocznym preliminarzem określonych.

Art. 24.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem 1. stycznia 1895, a równocześnie przestają obowiązywać artykuły 14 do 39 włącznie ustawy krajowej z dnia 2. Maja 1873 roku o zakładaniu i utrzymywaniu szkół ludowych i obowiązku posyłania do nich dzieci (Dz. u. kr. Nr. 250) wraz ze zmianami w brzmieniu tychże artykułów późniejszymi ustawami zaprowadzonymi.

Art. 25.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu ministrowi Wyznań i Oświaty.

U s t a w a

z dnia zmieniająca niektóre postanowienia ustawy z dnia 25. czerwca 1873 o władzach nadzorczych miejscowych i okręgowych dla szkół ludowych (Dz. u. kr. Nr. 255.)

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi łącznie z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, rozporządzam co następuje:

Art. 1.

§§. 3. i 13. ustawy z dnia 25. czerwca 1873 o władzach nadzorczych miejscowych i okręgowych dla szkół ludowych (Dz. u. kr. Nr. 255.) przestają obowiązywać w dotychczasowem brzmieniu, a odtąd mają brzmieć jak następuje:

§. 3. Rada szkolna miejscowa składa się z reprezentantów kościoła, szkoły i gminy, tudzież z delegata mianowanego przez Wydział powiatowy. Osoba mająca prawo mianować nauczyciela i właściciel obszaru dworskiego mają prawo wstąpić jako członkowie do Rady szkolnej miejscowej i brać udział w obradach z prawem głosowania, (czy to osobiście, czy przez swych zastępców).

§. 13. Do ważności uchwał potrzebna jest obecność przynajmniej trzech członków i absolutna większość głosów.

Przy równości głosów rozstrzega przewodniczący, który ma także prawo zawiesić przeprowadzenie uchwał, sprzeciwiających się według jego zdania ustawie albo interesom szkoły i sprawę przedstawić do rozstrzygnięcia Radzie szkolnej okręgowej.

Sprawa musi być przedstawioną do rozstrzygnięcia Radzie szkolnej okręgowej także w tym wypadku, jeżeli tego zażąda większość obecnych reprezentantów gminy, reprezentant obszaru dworskiego, albo delegat Wydziału powiatowego.

Zażalenia przeciw uchwałom i rozporządzeniom Rady szkolnej miejscowej idą do Rady szkolnej okręgowej. Wnosić je należy w Radzie szkolnej miejscowej i mają moc odraczającą, o ile są wniesione w czternastu dniach po ogłoszeniu uchwały, przeciw której strona się żali.

Art. 2.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem 1. stycznia 1895.

Art. 3.

Polecam wykonanie tej ustawy Mojemu ministrowi wyznań i oświaty.

Rezolucya I.

Sejm upoważnia c. k. Radę szkolną krajową, ażeby przy przeprowadzeniu postanowienia zawartego w trzecim ustępie artykułu 4-go, na podstawie dobrowolnej umowy ze stronami konkurencyjnymi, zamieniała zobowiązania dobrowolne tych stron do składania pewnej oznaczonej kwoty pieniężnej na cele szkolne, na obowiązek uiszczania odpowiadającego tejże kwocie procentu dodatków do podatków bezpośrednich wraz z dotychczasowymi dodatkami rządowymi.

Rezolucya II.

Sejm wzywa c. k. rząd, a względnie Radę szkolną krajową, aby na najbliższej sesji sejmowej przedłożył Sejmowi wnioski do zmiany Tyt. I. i Tyt. III. ustawy o zakładaniu i utrzymywaniu szkół ludowych, z d. 2. maja 1873 r. oraz ustawy z dnia 2. lutego 1885 o urządzeniu publicznych szkół ludowych tudzież wydziałowych.

W n i o s e k.

Wysoki Sejm uchwalić raczy następujący projekt do ustawy.

Ustawa z dnia
dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o kosztach zakładania i utrzymywania szkół ludowych i o funduszach szkolnych.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam co następuje:

§. 1.

Artykuły 14, 18, 19 i 24 ustawy z d. 2. maja 1873 Dz. u. kr. Nr. 250 o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół ludowych w dotychczasowym brzmieniu zostają uchylone i mają brzmieć jak następuje:

Art. 14.

Obowiązek zakładania i utrzymywania publicznych szkół ludowych pospolitych ciąży w pierwszym rzędzie na gminach i obszarach dworskich do okręgu jednej szkoły wcielonych.

W razie jeżeli zasoby miejscowe nie wystarczają, przychodzi im w pomoc fundusz szkolny okręgowy, a względnie krajowy.

Każda gmina i obszar dworski utworzyć mają własny fundusz szkolny miejscowy.

Każdy okręg szkolny będzie miał swój osobny fundusz okręgowy, a prócz tego ma być utworzony fundusz szkolny krajowy.

Co do kosztów zakładania i utrzymywania szkół wydziałowych, obowiązują postanowienia art. 5.

§. 18.

Jeżeli dochody miejscowego funduszu szkolnego wymienione w art. 15. a, b, c, nie wystarczają na opłacenie nauczycieli szkół

ludowych pospolitych i tych wydziałowych, które istniały już przed wejściem w wykonanie ustawy z dnia 2. lutego 1885 Dz. u. kr. Nr. 29, obowiązane są gminy i obszary dworskie do wnoszenia na ten cel do miejscowego funduszu szkolnego dodatków pieniężnych aż do 6% całej należitości wszystkich podatków stałych w gminie lub na obszarze dworskim opłacanych o ileby to co na mocy dawniejszych zobowiązań bądź to w naturze bądź to, w gotowych pieniądzach gmina lub obszar dworski na utrzymanie nauczyciela już uiszczają, nie dorównywało oznaczonym powyżej procentom.

Art. 19.

Zasiłku z funduszy szkolnych okręgowych a względnie krajowych na pokrycie niedoboru w dochodach przeznaczonych na utrzymanie nauczycieli (Art. 18.) ma prawo Rada szkolna miejscowa żądać dopiero wtenczas, gdy wykaże, że to co gmina i obszar dworski na ten cel, bądź to na podstawie dawniejszych zobowiązań w naturze lub w pieniądzach, bądź to na podstawie Art. 18. niniejszej ustawy opłacają, wynosi przynajmniej 6% całej należitości wszystkich podatków stałych.

Co do miast i miasteczek, które posiadają własny majątek zakładowy orzeka Rada szkolna okręgowa a względnie Rada szkolna krajowa po wysłuchaniu zdania Wydziału powiatowego a względnie Wydziału krajowego, czy i jaki zasiłek ma im być przyznany z funduszu szkolnego okręgowego lub z funduszu szkolnego krajowego.

Art. 24.

Wszystkie wydatki na wystawienie lub najem, na utrzymanie, wewnętrzne urządzenie, opał, oświetlenie budynków szkolnych szkół wymienionych w art. 18. jakoteż na wystawienie i utrzymanie albo najem pomieszczeń dla nauczycieli, o ile nauczycielom służy do tego prawo, wreszcie na zakupno lub dostarczenie gruntu pod budynki, pole na szkółkę osadową lub pasiekę ponoszą gminy i obszary dworskie w stosunku w art. 18 za zasadę przyjętą, o ile te wydatki nie są pokryte na podstawie prawomocnych zobowiązań trzecich osób, korporacji, zapisów lub funduszy.

W razach wyjątkowych udzielone będą Radom szkolnym miejscowym na budowę szkół zasiłki lub pożyczki z krajowego funduszu szkolnego.

Dochodów miejscowego funduszu szkolnego (art. 15 a, b, c) można użyć na potrzeby szkolne w art. 24 wymienione tylko pod warunkiem w art. 22 wyrażonym.

§. 2.

Niniejsza ustawa wchodzi w życie z dniem 1. stycznia 1895 roku.

§. 3.

Wykonanie tej ustawy polecam memu Ministrowi wyznań i oświecenia.

Lwów dnia 15. stycznia 1894.

Stanisław Badeni

wnioskodawca.

Tyszkiewicz, Dydyński, J. Męciński, Zdzisław Skrzyński, Stanisław Stadnicki, Adam Jędrzejowicz, Józef Popowski, Jan Trzeciecki, Ćwikliński, Edward Jędrzejowicz, Franciszek Paszkowski, Ed. Micewski, Sękowski, T. Rozwadowski, J. Wiktor, Niezabitowski, Chamiec, J. Puzyna, Bobrzyński, S. Tarnowski (jun.), Szeptycki, Rey, Koziobrodzki, Brykczyński, K. Scipio, Leon Chrzanowski, G. Romer, Gorayski, Pilat, St. Tarnowski (sen.), Stanisław Larisz, Niedzielski, Wojciech Dzieduszycki, Zaleski, Skałkowski, Wład. Struszkiewicz, Stanisław Jędrzejowicz, Łączyński, Adam Skrzyński.
